

QUAN ĐIỂM CỦA HỒ CHÍ MINH VỀ BỒI DƯỠNG, GIÁO DỤC THANH NIÊN VÀ SỰ VẬN DỤNG TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY

NGUYỄN VĂN CÔNG

Giám đốc Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch

Tóm tắt: Nhận thức sâu sắc vai trò quan trọng của thanh niên với tương lai của đất nước và dân tộc, trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng của mình, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã dành nhiều công sức và tình cảm trong việc chăm lo bồi dưỡng, giáo dục thanh niên. Người căn dặn: “Đảng cần phải chăm lo giáo dục đạo đức cách mạng cho họ, đào tạo họ thành những người thừa kế xây dựng xã hội chủ nghĩa vừa “hồng” vừa “chuyên”¹.

Quan điểm của Hồ Chí Minh về bồi dưỡng, giáo dục vừa đức vừa tài cho thanh niên - những chủ nhân tương lai của đất nước, được Đảng, Nhà nước, các đoàn thể chính trị-xã hội vận dụng sáng tạo trong giai đoạn hiện nay.

Từ khóa: Tư tưởng Hồ Chí Minh; bồi dưỡng, giáo dục thanh niên; sự vận dụng hiện nay

Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Đại hội Đoàn toàn quốc lần thứ II, ngày 2-11-1956

1 Kế thừa và vận dụng sáng tạo chủ nghĩa Mác-Lênin, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn đánh giá cao vai trò của thanh niên trong sự nghiệp đấu tranh giải phóng dân tộc, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Năm 1925, trong tác phẩm “*Bản án chế độ thực dân Pháp*”, Người kêu gọi: “Hỡi Đông Dương đáng thương hại! Người sẽ chết mất, nếu đám Thanh niên già cỗi của Người không sớm hồi sinh”². Lời nhắn gửi đó đã mang lại một luồng gió mới, thức tỉnh, thu hút nhiều thanh niên Việt Nam yêu nước đi theo con đường cách mạng. Hướng vào tuổi trẻ, đưa họ đến với cách mạng, Hồ Chí Minh đã tiến hành tổ chức, giáo dục, rèn luyện để họ phát huy vai trò của mình, góp sức vào thắng lợi chung của sự nghiệp cách mạng. Tháng 6-1925, Người thành lập Hội Việt Nam Cách mạng Thanh niên mà nòng cốt là Cộng sản đoàn; xuất bản báo *Thanh niên*, tuyên truyền tôn chỉ và mục đích của Hội và kêu gọi đồng bào Việt Nam trong và ngoài nước ra sức đoàn kết chiến đấu chống chủ nghĩa đế quốc, giành lại độc lập dân tộc. Người mở lớp huấn luyện chính trị, đào tạo những thanh niên Việt Nam yêu nước trở thành những cán bộ cốt cán của Đảng. Tháng 7-1926, Người gửi thư cho Ủy ban Trung ương thiếu nhi Liên Xô và đại diện Đoàn Thanh niên Cộng sản Pháp tại Quốc tế Thanh niên Cộng sản đề nghị được gửi một số thiếu niên Việt Nam do Người tập hợp, bồi dưỡng ở Quảng Châu sang Liên Xô học tập, “để trở thành những chiến sĩ Lêninnít tí hon chân chính”, làm hạt nhân cho Đoàn Thanh niên Cộng sản sau này.

Dưới sự lãnh đạo của Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh, lòng yêu nước, tinh thần cách mạng, của các thế hệ thanh niên Việt Nam được khơi dậy góp phần không nhỏ vào thành công của cuộc Tổng khởi nghĩa Tháng Tám năm 1945, sáng lập Nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng

hòa, mở ra một kỷ nguyên mới, tiền đồ rực rỡ, gắn liền với những nhiệm vụ nặng nề nhưng hết sức vẻ vang của thế hệ trẻ.

Với niềm tin tưởng tràn đầy vào thế hệ trẻ, nhân ngày khai trường đầu tiên của nước Việt Nam độc lập, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi thư chúc mừng và những lời nhắn gửi: “Nước nhà mong chờ ở các em rất nhiều. Non sông Việt Nam có trở nên tươi đẹp hay không, dân tộc Việt Nam có bước tới đài vinh quang để sánh vai với các cường quốc năm châu được hay không, chính là nhờ một phần lớn ở công học tập của các em”³. Trong rất nhiều bài nói, bài viết sau này, Người luôn khẳng định thế hệ trẻ, trước hết là thanh niên, chính là đội dự bị, lực lượng kế cận hùng hậu của cách mạng, những người chủ tương lai của nước nhà. Người nêu rõ: “nước nhà thịnh hay suy, yếu hay mạnh một phần lớn do thanh niên. Thanh niên muốn làm người chủ tương lai cho xứng đáng thì ngay hiện tại phải rèn luyện tinh thần và lực lượng của mình, phải ra làm việc để chuẩn bị cái tương lai đó”⁴. Do đó, nhất định thanh niên phải trở thành một lực lượng to lớn, vững chắc; phải là những người không chỉ gánh vác mà phải còn vượt lên những gì thế hệ trước mong muốn nhưng chưa thực hiện được do những hạn chế và những điều kiện lịch sử chi phối.

Để có thể gánh vác được những trọng trách mà cách mạng giao phó, Người căn dặn mỗi người ngay từ khi còn trẻ đã luôn phải tự giác rèn luyện tinh thần và khả năng của mình, phải tích cực làm việc để chuẩn bị cho tương lai. Đó là, phải ra sức học tập trong nhà trường, ở gia đình và ngoài xã hội; học tập qua sách vở và trau dồi tri thức từ chính thực tiễn cuộc sống và khắc phục những nhược điểm: nóng vội, thiếu thực tế, hình thức, chủ quan...; phải cố gắng học tập chính trị, văn hóa, nghề nghiệp theo

phương châm học để phụng sự Tổ quốc, phụng sự nhân dân, làm cho dân giàu, nước mạnh. Đặc biệt, đoàn viên, thanh niên, học sinh, sinh viên phải xung phong trong mọi công tác, đi trước, làm trước, phải có tinh thần sẵn sàng dấn thân “đâu Đảng cần thì thanh niên có, việc gì khó thì thanh niên làm”; “phải rèn luyện thân thể cho khỏe mạnh, khỏe mạnh thì mới đủ sức để tham gia một cách dẻo dai, bền bỉ những công việc ích nước lợi dân”, phải đoàn kết chặt chẽ, kiên trì phấn đấu, vượt mọi khó khăn, thi đua học tập và lao động sản xuất..., để góp sức vào sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc như chỉ dẫn của Người tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ II của Đoàn Thanh niên Lao động Việt Nam năm 1956.

2 Thấm nhuần và thực hiện những chỉ dẫn của Người, lớp lớp thế hệ thanh niên Việt Nam đã nỗ lực học tập, lao động và là lực lượng xung kích trong sự nghiệp cách mạng; là rường cột, đội hậu bị xứng đáng với sự tin cậy của Đảng, Nhà nước và nhân dân. Các thế hệ thanh niên Việt Nam trưởng thành từ những Đội Cứu quốc, Tổng hội sinh viên, Hội truyền bá quốc ngữ, Việt Nam Tuyên truyền giải phóng quân, Đoàn quân Nam tiến đến phong trào “Thanh niên ba sẵn sàng”, “Phụ nữ ba đảm đang”, “Năm xung phong”, v.v.. đã góp sức mình vào chiến thắng chung của dân tộc trong các cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp, đế quốc Mỹ, chiến tranh bảo vệ biên giới ở hai đầu đất nước, phía bắc và phía tây nam để giành và gìn giữ vững nền độc lập, chủ quyền dân tộc, thống nhất Tổ quốc, kiên định mục tiêu độc lập dân tộc và CNXH.

Tiếp bước cha anh, thanh niên Việt Nam đã và đang tích cực “xây dựng lại đất nước ta to đẹp hơn, đàng hoàng hơn” như mong ước của

Chủ tịch Hồ Chí Minh. Những tấm gương điển hình tiên tiến, xung kích, đi đầu trong chiến đấu, lao động, học tập và công tác, nhất là trong sự nghiệp đổi mới và hội nhập quốc tế đã tiếp tục khẳng định vị thế và vai trò quan trọng của thanh niên. Trên cơ sở quán triệt quan điểm “xây dựng Đoàn là xây dựng Đảng trước một bước”, các tổ chức cơ sở Đoàn đã phát huy vai trò xung kích, sáng tạo của đoàn viên, thanh niên, sinh viên trong thi đua thực hiện các nghị quyết của Đảng, hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ chính trị của địa phương, cơ quan, đơn vị. Thông qua đó, tạo môi trường thuận lợi để thanh niên trải nghiệm, tự rèn luyện mình, trưởng thành, phấn đấu, bổ sung lực lượng trẻ cho Đảng, kế tục sự nghiệp cách mạng vẻ vang của Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh đã lựa chọn.

Các thế hệ thanh niên Việt Nam nỗ lực học tập, lao động để trau dồi, nâng cao tri thức, chuyên môn, nghiệp vụ, kỹ năng sống và làm việc trong bối cảnh toàn cầu hóa; tích cực tham gia các hoạt động xã hội, các chương trình hành động: “Lập thân, lập nghiệp, xây dựng đất nước phồn vinh”, “Bảo vệ Tổ quốc, giữ gìn trật tự, an ninh”, “Nâng cao dân trí, bồi dưỡng tài năng trẻ, phát triển văn hóa, thể thao”, “Công tác xã hội, bảo vệ môi trường”, “Thắp sáng ước mơ tuổi trẻ Việt Nam”, “Tuổi trẻ Việt Nam - Câu chuyện hòa bình”, “Đoàn viên phấn đấu trở thành đảng viên Đảng Cộng sản Việt Nam”..., Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh đã giới thiệu cho Đảng hàng triệu đoàn viên ưu tú được kết nạp Đảng. Đặc biệt, mỗi nhiệm kỳ, có hàng chục nghìn cán bộ đoàn trúng cử vào cấp ủy đảng và đại biểu Quốc hội, đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp.

Tuy nhiên, do ảnh hưởng từ những mặt trái của nền kinh tế thị trường, do thiếu bản lĩnh và không nghiêm túc trong rèn luyện, phấn đấu,

một bộ phận thanh niên đã phai nhạt lý tưởng, sống buông thả, lười học tập và tu dưỡng đạo đức, thậm chí có người đã vi phạm pháp luật, v.v.. Thực trạng này, một mặt ảnh hưởng đến tương lai của chính họ, gây cản trở sự phát triển lành mạnh của xã hội, bền vững của đất nước; mặt khác dễ bị các thế lực thù địch khai thác, lợi dụng để tiến hành chiến lược “diễn biến hòa bình”, hòng chống phá và ngăn chặn sự phát triển của cách mạng Việt Nam. Hơn bao giờ hết, toàn Đảng, toàn dân và toàn quân càng phải thấm nhuần lời căn dặn đầy tâm huyết của Chủ tịch Hồ Chí Minh: “Đoàn viên và thanh niên ta nói chung là tốt, mọi việc đều hăng hái xung phong, không ngại khó khăn, có chí tiến thủ. Đảng cần phải chăm lo giáo dục đạo đức cách mạng cho họ, đào tạo họ thành những người thừa kế xây dựng xã hội chủ nghĩa vừa “hồng” vừa “chuyên”⁵.

Trong thời kỳ CNH, HĐH và hội nhập quốc tế hiện nay, để thực hiện tốt chiến lược “trồng người”, nhằm bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau đạt hiệu quả, bảo đảm xây dựng đội ngũ kế cận tài đức, hoàn thành tốt trọng trách mà Tổ quốc và nhân dân giao phó, các cấp ủy, chính quyền, ban, ngành từ Trung ương đến địa phương cần quán triệt sâu sắc chủ trương của Đảng, Nhà nước về vị trí, vai trò của thế hệ trẻ; “đổi mới nội dung, phương thức giáo dục chính trị, tư tưởng, truyền thống, bồi dưỡng lý tưởng, lòng yêu nước, xây dựng đạo đức, lối sống lành mạnh, ý thức tôn trọng và nghiêm chỉnh chấp

hành Hiến pháp và pháp luật cho thế hệ trẻ... Phát huy vai trò của thế hệ trẻ trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc theo Nghị quyết Đại hội XII của Đảng và Chỉ thị số 42-CT/TW ngày 24-3-2015 của Ban Bí thư Trung ương Đảng về “Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác giáo dục lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống văn hóa cho thế hệ trẻ, giai đoạn 2015-2030”.

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh thường căn dặn mỗi người ngay từ khi còn trẻ đã luôn phải tự giác rèn luyện tinh thần và khả năng của mình, phải tích cực làm việc để chuẩn bị cho tương lai. Đó là, phải ra sức học tập trong nhà trường, ở gia đình và ngoài xã hội; học tập qua sách vở và trau dồi tri thức từ thực tiễn cuộc sống, đồng thời phải khắc phục những nhược điểm của bản thân như: nóng vội, thiếu thực tế, hình thức, chủ quan.

Ở các cơ sở giáo dục, cần phối hợp chặt chẽ giữa gia đình - nhà trường - Đoàn Thanh niên - xã hội trong đào tạo, bồi dưỡng thế hệ trẻ toàn diện về mọi mặt; chú trọng nguyên tắc đào tạo gắn với bồi dưỡng, tin tưởng giao việc, tạo điều kiện để tuổi trẻ được trải nghiệm, phấn đấu và trưởng thành; xây dựng nguồn cán bộ trẻ, đảm bảo quy hoạch trước mắt và lâu dài, “phải khéo léo kết hợp cán bộ già với cán bộ trẻ”. Tạo cơ chế, chính sách

công bằng, thuận lợi để mọi tài năng trẻ đều được tham gia phát triển; bố trí cán bộ trẻ có tài năng đảm nhận các nhiệm vụ quan trọng, nâng cao tỷ lệ cán bộ trẻ trong các cơ quan lãnh đạo, quản lý các cấp, các ngành, tạo bước đột phá trong việc bố trí, sử dụng cán bộ trẻ, cán bộ trong độ tuổi thanh niên ở tất cả các cấp, coi đây là một nội dung quan trọng về công tác cán bộ của Đảng để lựa chọn cán bộ lãnh đạo cho tương lai.

Các cấp ủy đảng gắn bồi dưỡng lý tưởng cách mạng, rèn luyện bản lĩnh chính trị, tri thức lý luận với rèn luyện đạo đức cách mạng,

thực hiện cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư. Đưa việc học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh thành nhu cầu tự thân của mỗi người, mỗi tổ chức cơ sở Đoàn gắn với thực hiện nhiệm vụ chính trị, với phòng chống suy thoái về đạo đức, lối sống, “tự diễn biến”, “tự chuyên hóa” trong nội bộ, góp phần xây dựng Đoàn, xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh... Tích cực đấu tranh phòng, chống chủ nghĩa cá nhân, phê phán những thói hư, tật xấu, lối sống vị kỷ và cô vũ lối sống lành mạnh, trong sạch, có chí tiến thủ, tinh thần đoàn kết, thường xuyên tiến hành tự phê bình và phê bình để giúp nhau cùng tiến bộ, để tuổi trẻ vững tin thực hiện ước mơ, hoài bão của mình, kiên định mục tiêu cách mạng.

Chú trọng học đi đôi với hành, lý luận gắn liền với thực tế trong đào tạo, bồi dưỡng văn hóa, khoa học - kỹ thuật, công nghệ, quân sự, ngoại ngữ, v.v. và thường xuyên bồi dưỡng thể chất, rèn luyện thân thể cho thế hệ trẻ, để “mỗi một người dân mạnh khỏe, tức là cả nước mạnh khỏe”. Cụ thể, theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, ở cấp đại học thì cần kết hợp lý luận khoa học với thực hành, ra sức học tập lý luận và khoa học tiên tiến của các nước bạn, kết hợp với thực tiễn của nước ta, để thiết thực giúp ích cho công cuộc xây dựng nước nhà; trung học thì cần đảm bảo cho học trò những tri thức phổ thông chắc chắn, thiết thực, thích hợp với nhu cầu và tiền đề xây dựng nước nhà, bỏ những phần nào không cần thiết cho đời sống thực tế; tiểu học thì cần giáo dục các cháu thiếu nhi: yêu Tổ quốc, yêu nhân dân, yêu lao động, siêng năng học tập, trọng của công.

Đoàn thanh niên các cấp cần gắn bồi dưỡng thế hệ trẻ với các phong trào thực tiễn, nhất là tiếp tục triển khai hiệu quả ba phong trào hành động cách mạng: “Thanh niên tình nguyện”, “Tuổi trẻ sáng tạo”, “Tuổi trẻ xung kích bảo vệ

Tổ quốc” trong từng nhóm đối tượng và duy trì các phong trào đặc thù. Từ đó, xây dựng, nhân rộng các mô hình hay, cách làm sáng tạo của các gương điển hình tiên tiến, gương người tốt, việc tốt trong cha mẹ, thầy cô, nhân dân và trong chính thế hệ thanh niên để “làm gương mẫu cho các em trước mọi việc”. Đồng thời, bản thân mỗi người trẻ cũng phải tự học tập, tự tu dưỡng, phấn đấu ở mọi nơi, mọi lúc và suốt đời, để xây dựng tương lai cho chính mình và đi tiên phong trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc giàu mạnh, bền vững.

Những lời chỉ dẫn của Chủ tịch Hồ Chí Minh với thanh niên mãi là kim chỉ nam cho mọi hành động của thanh niên trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam XHCN. Triển khai Nghị quyết Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ XIII, Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh tiếp tục đẩy mạnh các phong trào thi đua, hành động cách mạng trong thanh niên góp phần xây dựng, bồi đắp nên con người mới XHCN, những chủ nhân tương lai của đất nước “vừa hồng, vừa chuyên” để thanh niên Việt Nam có đủ sức mạnh nội lực, trí tuệ, đạo đức để tự tin, kiên định, vững vàng trên con đường đổi mới, hội nhập và phát triển bền vững.

1. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, Nxb CTQG, H, 2011, T.15, tr. 622

2. *Sđđ*, T. 2, tr. 144

3. *Sđđ*, T. 4, tr. 35

4. *Sđđ*, T. 5, tr. 216

5. *Sđđ*, T. 15, tr. 612.